

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Навчально-науковий інститут економіки, управління та освіти
дорослих**

Обліково-фінансовий факультет

Кафедра українознавства

**УКРАЇНСЬКА МОВА
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ**

Методичні рекомендації

для самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти всіх ОПП усіх спеціальностей МНАУ

Миколаїв
2022

УДК 811.161.2
У45

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Навчально-наукового інституту економіки, управління та освіти дорослих Миколаївського національного аграрного університету від 19 травня 2022 р., протокол № 10.

Укладачі:

Кравченко Т. П. – канд. філол. наук, доцент кафедри українознавства,
Миколаївський національний аграрний університет

Рецензенти:

Радіонова І. Г. – канд. філол. наук, доцент кафедри української мови та літератури, Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського;

Тішечкіна К. В. – канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов,
Миколаївський національний аграрний університет.

Зміст

ПЕРЕДМОВА.....	4
1. НОРМИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ.....	5
2. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ.....	20
3. УСНЕ ДІЛОВЕ МОВЛЕННЯ.....	26
4. КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ.....	32
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	52

Передмова

Знання державної мови є необхідним компонентом підготовки майбутніх фахівців усіх галузей науки, промисловості та сільського господарства. З метою забезпечення належного рівня володіння українською літературною мовою Міністерство освіти і науки передбачило вивчення дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» для студентів першого курсу всіх вищих навчальних закладів України.

Пропонований збірник містить різноманітні вправи, завдання та контрольні роботи для закріплення й глибшого розуміння теоретичних положень курсу, а також список рекомендованої літератури, яка може використовуватися в підготовці до практичних занять, іспиту, під час самостійної роботи студентів. Вправи та завдання збірника сприяють засвоєнню студентами фонетичних, орфографічних, лексичних, граматичних літературних норм української мови. Збірник містить також вправи та завдання, що покликані допомогти студентам правильно оформлювати ділові документи. Частина завдань збірника призначена для перевірки знань з теми «Усне ділове мовлення».

Запропоновані види практичної роботи з мовним матеріалом сприятимуть розвитку логічного мислення, активізації творчого потенціалу студентів. Ряд вправ і завдань орієнтовані на самостійну роботу зі словниками.

Завдання, що входять до складу контрольних робіт, охоплюють теоретичні та практичні теми курсу. Пропоновані завдання передбачають перевірку теоретичних знань студентів, зокрема термінів і понять «функціональний стиль», «документ», «реквізити документів», а також практичних умінь укладання документів.

Посібник може використовуватися під час аудиторних занять з дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» та підготовки до них, а також для контролю за рівнем засвоєння студентами знань, набуття умінь і навичок після вивчення поточних тем і всього курсу.

1. НОРМИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

1.1. Орфоепічні норми

Завдання 1. Форми поданих слів замініть так, щоб ненаголошені *е, и* в коренях слів були наголошеними. Порівняйте вимову цих звуків у різних позиціях.

Зерно, широкий, зимовий, пекти, дерево, шептати, земельний, кленок, веселощі, синенький, легенький, блискавиця, величний, вербовий, хитається, тесати, синок.

Завдання 2. Прочитайте подані слова, дотримуючися правил вимови голосного *о*.

Мороз, ожити, хороший, зоря, додолу, горобиний, новий, бродити, доглядати, торкнутися, молодий, прозорий, кора, один, сочитися, вогонь, стояти, зорепад, кохання.

Завдання 3. Запишіть слова, визначіть наголос.

Чотирнадцять, помилка, роблю, читання, кулінарія, столяр, батьківський, алфавіт, кілометр, одинадцять, бюлетень, олень, ненависть, металургія, разом, завжди, симетрія, ринковий, фаховий, текстовий.

Завдання 4. Правильно вимовіть слова. Поясніть, від чого залежить вимова буквосполучень *дж* і *дз*. Розбийте подані слова для переносу.

Пробуджують, відживати, джерело, дзвонити, заїжджати, підземний, дзеркало, задзвеніти, сиджу, налагодження, віддзеркалювати, дослідження, відзимувати, надзвичайний, надзелень, передзвін, передзбиральний.

Завдання 5. Замість крапок вставте літеру *г* або *ґ*, правильно прочитайте слова.

...ен, під...рунтя, ...ідродинаміка, джи...ун, ...уща, ...уманний, ...ратчастий, ...рунтовий, ...роно, ...рот, ...ума, ...уральня, ...умілак, ...лей, ...едзь, ...рог, ...рам-атом.

Завдання 6. Прочитайте слова й поясніть вимову шиплячих в українській мові.

Відчутний, чекати, площа, ніж, щітка, щічка, сиріжка, читати, жовтіти, женьшень, чудовий, чашка, щастя, чари, чашолистик, щиглик, щонайкраще, щезати, чимало.

Завдання 7. Вставте, де потрібно, пропущені букви. Прочитайте, поясніть вимову й правопис слів.

Париж – пари...ький, Прага – пра...ький, дорогий – доро...чий, вузький – ву...чий, соня...ник, серде...на хвороба, серде...на людина, студент –

студен...ський, книга – у кни...ці, юшка – у ю...ці, кіготь – кі...ті, радитися – ти ради...ся, сміятися – ти сміє...ся, він сміє...ся, невістка – невіс...ці, їздити – їж...у.

Завдання 8. Схарактеризуйте основні правила милозвучності української мови й порівняйте вимову українських слів та їх російських відповідників.

Гриб, мороз, фюзеляж, віз, ніжка, відріж, дуб, кров, любов, голуб, ніж, представник, віддати, лід, різко, рубка, підкручувати, надточений, відсівати, відчищати, підпороги, міжпланетний, обпалити.

Завдання 9. виправіть помилки, унаслідок яких відбувається порушення милозвучності української мови. З чим вони пов'язані?

Ми були у Охтирці. З'їзд екологів проходив в Криму. За вікном вагона все нові і нові краєвиди. З скелі відкривається чудовий краєвид. В листі є багато помилок. Потім ввійшов чоловік. Надо мною – сонце. Працюєм з ранку до вечора. Таке і у сні не побачиш.

Завдання 10. виправіть помилки й правильно прочитайте слова. Чим зумовлені ці помилки?

Балет, Ханс, Хельмут, Хофман, Гьоте, Кьольн, лекція, маріхуана, нігілізм, проблема, телеграма, Челенджер, лампа, кляс, Сірія, єпископ, Беларусь, Харків, ґрунт, Гюґо, Григорьев.

Завдання 11. Визначіть наголос в іменниках. Порівняйте наголошування слів і поясніть його особливості.

Одн. – Мн.

Брат – брати – два брати,
шлях – шляхи – три шляхи,
жінка – жінки – обидві жінки,
книжка – книжки – дві книжки,
пісня – пісні – три пісні,
стежка – стежки – чотири стежки,
тітка – тітки – обидві тітки,
баба – баби – дві баби.

Завдання 12. Визначіть наголос у дієсловах. Поясніть, від чого він залежить.

Несу – несемо, несете; беру – беремо, берете; кладу – кладемо, кладете; везу – веземо, везете; кричу – кричимо, кричите; була – були; узяла – узяли; прокляла – прокляли; говорю – говориш, говоримо, говорите; гострю – гостриш – гострить – гостримо.

1.2. Орфографічні норми

Завдання 1. Запишіть слова, на місці пропущених літер вставте, де потрібно, м'який знак. Поясніть уживання м'якого знака.

Виріз...блений, кін...чик, дитин...чин, рибал...чин, сіл...с...кий, радіс...т..., кобзар..., бджіл...ці, квіт...ці, живет...ся, сяд...те, куз...ня, дон...чин, нен...чин, Хар...ків, лл...є, базар..., зробиш..., козац...кий, шіст...надцят..., шіст...десят.

Завдання 2. Розподіліть слова в дві колонки, вставивши на місці пропущених літер буквосполучення *йо,ьо*. Поясніть правопис цих буквосполучень.

С...мий, ра...н, бо...вий, бад...рий, мал...вничий, вол...вий, ма...рить, син...го, під...м, ...дистий, га...к, зна...мий, л...довик, сер...зний, Мурав...в, прац...витий, дз...бик, сл...зи, с...годні, Солов...в.

Завдання 3. Перекладіть речення українською мовою, поясніть уживання апострофа.

Счастье в воздухе не вьется, а руками достается. Долг перед матерью трудно оплатить. На безрыбье и рак рыба. Не учи орла летать, а соловья петь. Ручи сольются – река, люди соединятся – сила. Лето собирает, а зима съедает. Добро долго помнится, а зло еще дольше. Ранние пташки росу пьют, а поздние слезки льют.

Завдання 4. Запишіть слова, на місці крапок поставте, де потрібно, пропущені літери. Поясніть правопис слів.

Апенін...и, ас...иміляція, ім...іграція, Рус...о, ап...арат, тер...иторія, пен...і, пан...а, марок...анський, Міс...урі, брут...о, віл...а, Шіл...ер, нет...о, Калькут...а, ір...еальний, Джон...і, ал...ея, дис...ертація, Мюл...ер, мас...ивний, телеграм...а, ім...унітет.

Завдання 5. Перекладіть і запишіть слова українською мовою, поясніть правопис *и,і*.

Баррикада, дискуссія, Єгипет, гардемарин, Аргентина, номінал, Китай, лимфоцит, кимono, диверсант, Тибет, киргиз, конституція, Сирія, кібернетика, Рига, пілот, синдром, пліссе, нітрат, квінтет, динамізм, Чили, кишлак, спирт, єпископ.

Завдання 6. Запишіть прізвища українською мовою за алфавітом, поясніть особливості передачі на письмі російських прізвищ.

Хлебонасущенский, Хрущёв, Толстой, Бугаёв, Плетнёв, Сидоров, Филиппов, Верёвкин, Ягич, Дьяков, Ёлкин, Андреев, Тургенев, Редькин, Гагарин, Никитин, Дмитриев, Лисицын, Фадеев, Белгородцев, Толстокорый.

Завдання 7. Запишіть речення, вставляючи пропущені букви в префіксах *пре-,при-*. Поясніть правопис цих префіксів.

1. Пр...пливуть і пр...летять зо всього світа Святиє мученики. Діти Святої волі. Круг одра, Круг смертного твого пр...дстануть В кайданах (Шевч.). 2. На себе панцир натягає, Палаш до бока пр...в'язав; Насилу щит підняв чудесний, Не легкий був пр...зент небесний (Котл.). 3. Глянув з мукою й пр...зирством На совиную породу (Л. Укр.). 4. Не зашкодить, коли звелю дати пр...зидентові суду маленьке роз'яснення (Фр.). 5. Так і заснув. Богу не молившись!.. От мені пр...снилось...Свиною заснувши, звичайне, такий і сон пр...верзеться... (Шевч.).

Завдання 8. Запишіть українською мовою слова, поясніть особливості написання префіксів *пре-, при-*.

Приоткрыть, придержать, премудрость, прикарпатский, приписать, предорогой, придумать, преграда, приобретать, прекрасный, прибор, присушить, преобразователь, пресильный, пристройка.

Завдання 9. Запишіть речення, добираючи правильно префікс. Поясніть правопис префіксів.

1. (С, з)падає (с,з)пеки марево **бе(с,з)крає** (Мал.). 2. Буйно **ро(з,с)рослися** трави й куці, потемнішало листя на деревах (Донч.). 3. Захід (з,с)гасає, мов скалка червона, – і наостанку в Дніпро загляда (Ткач.). 4. На городі молода пишні коси **ро(с, з)плела**, у зеленії хустини золоті хова зернини (Н. тв.). 5. Гуртом сипнули школярі до класу і, (с,з)товпившись коло дверей, почали (з,с)кидати свити, (з,с)кладаючи їх у купу (Гр.). 6. Два обличчя, одне ніжне, випечене, друге Настине – засмажене, мужицьке, (с,з)тулилось одно з одним, як (з,с)кипіли(Вас.).

Завдання 10. Запишіть українською мовою імена. Поясніть орфограми.

Игнат, Лазарь, Евгений, Ипполит, Иннокентий, Жанна, Геннадий, Афанасий, Демьян, Савва, Эммануил, Римма, Александр, Филипп, Алексей, Надежда, Любовь, Генриетта, Вера, Евдокия, Егор, Никита.

Завдання 11. Перепишіть слова, знайдіть і виправіть помилки. Поясніть причину помилок.

Чорновіла, кросовки, торгівельний, молебня, бюлетеня, кукілем, Тернопіля, Київ, Максим Кривонос, сел, шершеня, курень, папіру, берез, нагород, Козерог, камень, Антон, Запорожська Січ.

Завдання 12. Перепишіть слова, виправляючи помилки. Поясніть причину помилок.

Фейерверк, парфюмерія, спасівка, Мавританія, пів-огірка, стакато, фінн, півЄвропи, Жюль Верн, Вячеслав, бравіссімо, карабахський, Вавілон, лейпцигський, Бразілія, півяблука, Чікаго, гаагський, псалтир, Скандінавія.

Завдання 13. Перепишіть речення, розкриваючи дужки та вставляючи пропущені літери. Поясніть орфограми.

1. Аудитор – бухгалтер(ревізор), що має спеціальні повноважен...я від д...ржавних органів на перевірку стану фінансово(господарс...кої) діяльності ...кціонерних к...мпаній. 2. Міжнародний ринок – с...стема міжнародних торг...вельно(екон...мічних) і кр...дитно(ф...нансових) відносин між н...ціональними г...сподарствами. 3. Інфр...структура – сукупність допоміжних галузей, використовуваних усіма або більшістю гр...мадян та підпр...ємств країни ((авто)магістралі, мости, транспортні с...стеми, (водо)пост...чання, (електро)енергія, ф...нансове й банківс...ке обслуговуван...я).

Завдання 14. Замініть, де потрібно, малу літеру на велику. Поясніть написання великої літери.

Генеральний секретар ООН, президент академії наук україни, королівство бельгія, слобожанщина, новий рік, біблія, данило галицький, медінститут, декларація прав людини, ахіллесова п'ята, грінченків словник, нобелівська премія, орден дружби народів, порт балаклава, кафедра української мови полтавської педакадемії, український поліграфічний інститут ім. івана франка, верховна рада україни.

Завдання 15. Перепишіть речення, розкриваючи дужки. Поясніть правопис частки *не*.

1. (Не)площинність робочої ділянки поверхні, на якій закріплюють компресорне обладнання, (не)повинне перевищувати (не)площинність опорної поверхні його випробовуваних складових частин. Зазори між поверхнями варто усувати (не)пружними прокладками. 2. Поверхня ротора повинна бути гладкою, (не)мати пошкоджень і (не)однорідності матеріалу. 3. (Не)допускається використання елементів підшипникової опори, що (не)мають твердого зв'язку з вкладками підшипників, як точки виміру.

Завдання 16. Розшифруйте загальноприйняті скорочення.

Б-ка, г-во, гол., д-ва, заг., зх., ін-т, кол., літ., л-ра, осн., пд., пн., пор., р., рр., с., табл., тис., т., тов., і т.ін., акад., вид., гр., див., о., обл., оз., доц., ім., і под., ст., проф.

Завдання 17. Перепишіть складноскорочені слова, замінюючи, де потрібно, малу літеру на велику. Поясніть правопис великої літери.

Міськрада, кийвміськбуд, фінвідділ, укргаз, укпробуд, укрнафта, держплан, укземпроект, облвно, держкіно, педакадемія, держбанк, дніпрогес, укртеелефільм, телецентр, держтелерадіо, дитсадок, завмаг, зарплата, кийвліфт.

1.3. Лексичні норми

Завдання 1. До слів іншомовного походження доберіть українські слова-синоніми.

Капела, тріумф, ірреальний, барикада, контур, реформа, брутто, нетто, коректив, лібрето, муляж, пейзаж, шофер, інтелектуальний, бухгалтерія, комплімент, конструкція, інфекційний, блокада.

Завдання 2. У наведених синонімічних рядах визначіть стилістично нейтральні й стилістично забарвлені слова.

Говорити – варнякати – базікати; чкурнути – побігти – дременути; ніжитися – кайфувати; бебехи – нутрощі; копирсатися – поратися; улюбленець – любимчик; мандри – подорож – блукання; кумекати – розуміти – тямити; піти – ушитися – потеліпатися; збори – збіговисько – зібрання.

Завдання 3. До поданих слів доберіть синоніми, визначіть домінанту синонімічного ряду, виявіть відтінки в значенні.

Хоробрий, бідний, нісенітниця, радісний, прогрес, говорити, радісно, робити, біографія, декламувати, поспішати, простий, сильно, сердити, багатир, прокидатися.

Завдання 4. Знайдіть порушення лексичних норм у словосполученнях, виправіть помилки.

Престиж фабрики, авторитет службовця, престижна кандидатура; відносини між батьками, приятельські стосунки, відношення зі співробітниками; сфера діяльності, у ділянці освіти, болі в галузі серця; спільна розмова, загальне засідання, загальні турботи; екзаменаційний білет, проїзний квиток, студентський білет.

Завдання 5. Замініть слова-русизми на нормативні слова української мови.

Толковий фахівець, здавати іспит, заповнити пробіли в знаннях, готувати штамповщиків, роцотна відомість, сітка підприємств, культурне міроприємство, поставити підстаканник, державна казна, вищий учбовий заклад, малоімущі громадяни, слідуюче питання.

Завдання 6. Замініть виділені слова паронімами.

Домашній **адрес**, виборча **ділянка**, **гуманітарна** людина, дипломат конкурсу, **комунікативні** шляхи, **комфортна** квартира, **особиста** справа з обліку кадрів, **проникливий** вітер, **промениста** терапія, **натуральне** мистецтво, **корислива** книга.

Завдання 7. До поданих слів доберіть іншомовні синоніми. Дайте визначення, що таке синоніми.

Милозвучність, засновник, краєвид, облога, вистава, позика, бездіяльний, назва, знайомити, заразний, народовладдя, доцільний, об'єднання, своєрідний, основоположний.

Завдання 8. Відредагуйте речення відповідно до лексичних норм української мови.

1. Роздався телефонний дзвінок. 2. Дирекція не прогадає. 3. В скільки годин відходить наш автобус? 4. Повістка дня слідує. 5. Редакція приносить свої вибачення. 6. Приступаєм до обговорення. 7. Першим ділом треба вирішити це питання. 8. Це сама відповідальна задача. 9. Збитки складають 10 процентів.

Завдання 9. Перекладіть українською мовою усталені вирази.

Брать в залог, приносить доход, оказывать внимание, вникать в суть дела, прийти в негодность, существенные ошибки, овладеть имуществом, погашенный долг, в целях предотвращения, получают отставку, временно отстранить, поступить на должность.

Завдання 10. Перекладіть російською мовою усталені вирази.

Супровідний лист, майнова порука, мито за вивіз, вивільняти кошти, добігати кінця, мати на утриманні, дати на роздріб, діставати догану, запобігати ласки, трапляється нагода, набувати на власність, надробочий час, накладати заборону, набути розголосу.

Завдання 11. Побудуйте синонімічні ряди фразеологізмів, напр., перебрати міру – перегнути палку, передати куті меду, перейти межу, перехопити через край.

Згущати фарби; лишити з носом; не падати духом; кривити душою; попасти на слизьке; підвести під монастир; душа не на місці; на всіх парах.

Завдання 12. Запишіть 15 термінів вашого фаху. Поясніть їх значення та правопис.

Завдання 13. Визначіть, до яких терміносистем належать подані слова.

Акредитивний, заощаджувати, експортувати, поліс; натрію амід, сполука, валентність, реактивний; програма, віртуальний, вікно, інформаційний розряд; пофазний, інертність, двигун, фокусування; гіпербола, квадрат, рівняння, дотична; ген, спинномозковий, виразка, атрофія; кредитний договір, державний стандарт, реквізит, складна заява.

Завдання 14. Визначіть пряме й переносне значення слів, увівши їх до складу речень.

Глибшати, калейдоскоп, потопати, мастити, ілюстрація, життя.

Завдання 15. Перекладіть українською мовою терміни.

Рычаг, груз, определитель, углеродистый, гаситель, сужитель, соединение, закаливание, излом, кривошип, предел прочности, хрупкость, трос, наклонный, нагружение, прогиб, пролет, погрешность, пересечение, мощность, ускорение.

Завдання 16. Змініть словосполучення так, щоб уникнути тавтології.

Адреса місця проживання, бачити сновидіння, забезпечити безпеку, вільна вакансія, моя автобіографія, мій власний погляд, моя власна думка, моя особиста справа, моє особисте враження, пам'ятні сувеніри, період часу, сьогоднішній день.

Завдання 17. Перекладіть українською мовою фразеологізми.

Канцелярская крыса, залетная голова, не чають душі в ком, жить душа в душу, выдержать экзамен, для отвода глаз, в подметки не годится кому, не по годам развит, выйти из границ приличия, искать милости у кого, ломаный язык.

Завдання 18. Уведіть фразеологізми до речень.

Сипати іскрами, трапилася нагода, золоті руки, поплутати кому карти, гарний з лиця, наріжний камінь, мишача біганина.

1.4. Морфологічні норми

Завдання 1. Утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові від поданих імен. Поясніть їх правопис.

Віктор, Панас, Яків, Сава, Данило, Григійр, Лев, Прокіп, Михайло, Хома, Василь, Микола, Олег, Ігор, Кузьма, Ілля, Григорій, Андрій, Юрій, Лука, Семен.

Завдання 2. Провідмініяйте власне прізвище, ім'я та ім'я по батькові. Поясніть правила їх відмінювання.

Завдання 3. Провідмініяйте чоловічі прізвища Воевода, Гнатюк, Макусій, Гончар, Лесишин. Поясніть правила відмінювання прізвищ на позначення осіб чоловічої статі.

Завдання 4. Провідмініяйте жіночі прізвища (якщо це можливо) Листоноша, Коваленко, Сердюк, Бондаришин, Повалій, Потоцька. Поясніть правила відмінювання прізвищ на позначення осіб жіночої статі.

Завдання 5. Запишіть подані іменники у формі родового відмінка однини, обґрунтуйте вибір закінчення.

Документ, монолог, моногідрат, дизель, вступ, вимірювач, дослід, багатокутник, аналіз, мінімум, чисельник, Миргород, сад, листопад,

Широкий Яр, караван, гараж, мороз, сум, водовідвід, пес, понеділок, мільярд, пісок, поштовх, гвинт, літак, процент, Тибет, Іртиш, очерет, селянин, зал, університет, стіл, барвінок, старостат.

Завдання 6. Поясніть, коли в родовому відмінку однини в іменниках чоловічого роду II відміни вживається закінчення –а (-я), а коли –у (-ю). Уведіть ці слова з різними закінченнями в словосполучення.

Алмаз (коштовний камінь і мінерал), апарат (прилад й установа), вал (деталь машини й насип), елемент (речовина й прилад), блок (частина машини й об'єднання держав), клин (предмет і просторове поняття), рахунок (документ і дія), термін (слово та строк), фактор (чинник і маклер).

Завдання 7. Запишіть подані іменники у формі давального відмінка однини, обґрунтуйте вибір закінчення.

Декан, ректор, завідувач, студент, Павлов, викладач, спеціаліст, Харків, університет, деканат, серце, будинок, секретар, Василь, Лебедин, місто, аспірант, Симоненко, Майборода, стіл, півострів, друг, батько, начальник, помічник.

Завдання 8. Оберіть один варіант адресата із двох запропонованих, уведіть його до речення. Поясніть вибір закінчень.

1. Коваленкові Дмитру Олексійовичу або Коваленку Дмитру Олексійовичу? 2. Марчуку Володимирі Григоровичу або Марчукові Володимирі Григоровичу? 3. Панові директорів або панів директорів? 4. Лікареві Павлові або лікареві Павлову?

Завдання 9. Знайдіть і виправіть помилки, пов'язані з правилами утворення імен по батькові. Поясніть ці правила.

Василійович, Григорійович, Нікітічна, Ільїнішна, Палич, Санич, Вітальович, Дмитрійович, Луковович, Прокоф'євич, Митрофановна, Гаврилич, Дорофеїч, Васильовна.

Завдання 10. Поставте слова у форму кличного відмінка.

Добродій, пан, пані, громадянин, президент, лікар, громадянка, добродійка, учитель, Петренко, Коваль, Надія, Наталія, Наталя, Світлана, Нінель, друг, Віктор, Олег, школяр, директор, Олексій, Павло, Олександр, дід, сестра, тато, син, князь, швець, продавець, борець, кравець, Джордж.

Завдання 11. Утворіть від поданих слів форми, що вживаються при звертанні, урахувавши можливі варіанти.

Пан полковник, добродій Сазоненко, громадянин Сич, люба сестра, пан Ярема, брат Ярослав, Лілія Павлівна, Володимир Сергійович, Любов Іванівна, пані Ірина, пан лейтенант, громадянка Павлюк, друг Семен, панна Інна.

Завдання 12. Перекладіть словосполучення українською мовою, уведіть їх у речення як звертання.

Глубокоуважаемый юбиляр, глубокоуважаемый господин профессор, уважаемая госпожа Данилевская, дорогой Тарас, товарищ Константин.

Завдання 13. Поставте слова у форму кличного відмінка.

Подруга, Людвіг, Довбуш, знавець, боєць, Горобець, хлопець, Катерина, кобзар, Марія, Андрій, мама, тітка, дівчина, товариш, покупець, дідусь, читач, Кононенко, Рибалка, Рудь, перукар, учень, студент, викладач, Микита, Ілля, помічник, Мірошник.

Завдання 14. Утворіть форми вищого та найвищого ступенів порівняння поданих прикметників (де можливо). Поясніть правила утворення цих форм.

Високий, гарний, білий, низький, хороший, прекрасний, залізний, універсальний, товстий, різкий, м'який, дерев'яний, корисний, чужий, простий, гострий, плоский.

Завдання 15. Перекладіть українською мовою речення. Поясніть правила утворення ступенів порівняння прикметників.

1. Способ парового нагревания самый распространенный, поскольку он более дешевый, чем способ электронагревания. 2. Самое удобное оборудование изготавливают на харьковском заводе. 3. Этот самолет имеет более высокие летные данные. 4. Конструкция самолета в целом должна иметь как можно меньшую массу.

Завдання 16. Визначіть рід поданих іменників. Сформулюйте правила визначення роду іншомовних іменників.

Сочі, біль, степ, собака, дріб, накип, насип, Корсунь, Умань, путь, продаж, посуд, підпис, ярмарок, полин, запис, Калахарі, поні, кашне, колібрі, Тітікака, Тбілісі, АТС, ХАІ.

Завдання 17. Запишіть словами числівники на позначення часу, урахувавши всі можливі варіанти. Уведіть їх до питальних речень, де мова йшла б про початок чи закінчення якогось заходу, події тощо.

10.15; 00.00; 12.00; 16.35; 21.30; 18.15.

Завдання 18. Перекладіть речення українською мовою та запишіть цифри словами у відповідній формі.

1. К 7 прибавить 16. Сумма равна 23. 2. От 22 отнять 15. 3. Сложитъ 55 и 98. 4. Разделить 28 на 14. Частное – 2. 5. Умножить 5 на 5. Получим произведение 25.

Завдання 19. Запишіть числівники словами, розкрийте дужки.

40,5 (центнер), 174 (гривня), 3,5 (метр), $2\frac{5}{10}$ (тонна), 4 (кілограм), $6\frac{1}{3}$ (грам), більше 32,7 (відсоток), 1,8 (градус), 2 (олівець), 3 (стіл), півтори (година), півтора (гривня).

Завдання 20. Запишіть слова, замінюючи цифри літерами. Поясніть правила написання таких слів.

2-процентний, 3-місячний, 4-ярусний, 2-поверховий, 3-акордний, 4-вимірний, 2-тисячний, 3-мільйонний, 2-хлористий, 2-хромово-кислий.

Завдання 21. Перекладіть і запишіть числівники українською мовою. Поясніть правопис числівників.

Ноль целых три десятых, девяносто, одна шестая, одиннадцать, четырнадцать, пятьсот, миллион, миллиард, седьмой, две третьих, семьдесят, пятнадцать, восемь, шестнадцать, второй.

Завдання 22. Виправіть помилки, пов'язані з неправильним уживанням числівників. Поясніть правила поєднання числівників з іменниками.

Трое друзей, пятеро жінок, четверо студентів, їх було семеро, четверо столів, двое ножиць, нас було двое, троє книг, двое левів, троє ведмежат, двое професорів, троє президентів, двое сиріт, двадцять троє ножиць.

Завдання 23. Перепишіть слова, розкриваючи дужки. Поясніть правила написання таких слів.

(Два)годинний, (три)сотий, (чотири)осьовий, два(актний), (чотири)мільйонний, (три)мільярдний, (два)відсотковий, (три)денний, (чотири)етажний, (три)річний.

Завдання 24. Від поданих дієслів утворіть складну та складену форми майбутнього часу 3 особи однини й множини.

Розв'язувати, обчислювати, розраховувати, виконувати, писати, обстежувати, роз'яснити, накреслити, вимірити.

Завдання 25. Перекладіть українською мовою речення. Порівняйте форми дієслів в українській та російській мовах.

1. Давайте рассмотрим данную теорему. 2. Давайте сравним эти примеры. 3. Рассмотрим несколько самых простейших способов решения задачи. 4. Выберем самый короткий путь решения. 5. Предположим, что a равно b .

Завдання 26. Перекладіть українською мовою словосполучення, до складу яких входять активні дієприкметники.

Доминирующий процесс, существующие физические законы, запоминающее устройство, заведующий лабораторией, регулирующий клапан, затухающие колебания, действующий прибор, следующий вопрос, поступающий на факультет, командующий флотом.

Завдання 27. Перекладіть українською мовою словосполучення, до складу яких входять пасивні дієприкметники.

Направляемая волна, наблюдаемый объект, выражаемый формулой, выталкиваемый на поверхность, звуконепроницаемый материал, устраняемые помехи, компенсируемый за счет..., нелокализуемое явление, освещаемое помещение, охлаждаемый в воде.

Завдання 28. Перекладіть українською мовою речення, поясніть особливості перекладу дієприслівникових зворотів.

1. Анализируя бифуркации динамической системы, будем использовать параметрический метод построения бифуркационных кривых. 2. Охарактеризовав специфическое строение атомов металла, определим понятие «металлы». 3. Выразив a через b , можно решить уравнение. 4. Исключая параметр a , придем к окончательному выражению.

Завдання 29. Від поданих дієслів утворіть можливі форми дієприкметників. Назвіть суфікси, за допомогою яких утворюються дієприкметники.

Досліджувати, виписувати, орієнтувати, отримувати, спостерігати, накреслити, переробити, одержати, розв'язати, розжарити, розрахувати, усунути, випробувати, обробити.

Завдання 30. Від поданих дієслів утворіть дієприслівники теперішнього та минулого часу. Назвіть суфікси, за допомогою яких вони утворюються.

Визначити, розподілити, створити, замінити, сканувати, фільтрувати, урівноважувати, навантажувати, усувати, контролювати, перемикати, відтворити, обмотати.

Завдання 31. Випишіть окремо іменники, які мають форми: а) однини та множини; б) тільки однини; в) тільки множини.

Молодь, ворота, хлопець, відвідини, масло, веселощі, Прилуки, радість, зелень, предмет, залізо, канікули, консерви, хащі, сіни, Київ, вершки, сніг, Афіни, мова.

Завдання 32. Запишіть іменники у формі родового відмінка множини.

Дорога, суддя, школа, легеня, круча, дочка, сосна, війна, баба, ванна, гра, стаття, надія, староста, солдат, болгарин, почуття, раз, громадянин, вагання, море, день, грузин.

Завдання 33. Запишіть іменники у формі орудного відмінка однини. Поясніть орфограми.

Сіль, радість, Об, матір, туш, тінь, фальш, ніч, ненависть, галузь, доповідь, мазь, верф, міць, любов, подорож, загибель, вісь, ніж, обруч, плащ, плече, прізвище, слухач, кобзар, меч.

Завдання 34. Складіть речення, які можуть уживатися в текстах офіційно-ділового стилю, із займенниками *я, ми, вони*.

Завдання 35. Напишіть українські відповідники російських прислівників *по-моему, по-вашему, по-нашему*, які використовують у текстах офіційно-ділового стилю, та складіть з ними речення.

1.5. Синтаксичні та пунктуаційні норми

Завдання 1. Перекладіть словосполучення українською мовою. Визначіть, якими відмінками керують подані дієслова в українській та російській мовах.

Болезнь гриппом, браться за оружие, создавать угрозу, разразиться гневом, понимать латынь, приступит к обсуждению, вступить в союз фермеров, соглашаться с мнением, вступить в борьбу, простить ближнего, прошу извинить меня, допускать ошибку, отдаться воспоминаниям.

Завдання 2. Відредагуйте речення згідно із синтаксичними нормами української мови. Зверніть увагу на вибір прийменників. Від чого він залежить?

1. Зустрінемося у фрезерного заводу. 2. За вимогою пасажирів була зроблена зупинка. 3. Студентка не прийшла на заняття із-за хвороби. 4. Мене зустрів черговий по частині. 5. Учні взялися за роботу. 6. Я зайду до вас в десять годин. 7. Відбулася нарада по проблемам постачання сировини. 8. Секретар вийшов по справах служби.

Завдання 3. Визначіть правильні варіанти словосполучень і складіть з ними речення для тексту офіційно-ділового стилю.

Завідующий кафедрою – завідувач кафедри, біля двохсот чоловік – близько двохсот чоловік, порядку трьох кілометрів – приблизно три кілометри, без малого сотня – коло ста, датований двадцять шостим серпня – датований двадцять шостим серпням, згідно з опитуванням – згідно опитування.

Завдання 4. Зробіть переклад словосполучень. Поясніть, які відповідники прийменника *по* існують в українській мові.

По неведению, по небрежности, по достоинству, по предположению, по вине, по контракту, по приглашению, по поводу, не по плечу, по соображениям, по имени, по вопросам, по настоянию, по усмотрению, по совокупности, по прибытии, по принуждению, по возвращении, по недоверию.

Завдання 5. Визначіть порушення синтаксичних норм у поданих словосполученнях. З чим вони пов'язані?

План по заготівлі, по технічних причинах, заходи по забезпеченню, змагання по стрільбі, досвід по роботі з батьками, працюють по багато років, по заявках, цех по виготовленню, мешкати по вулиці, раз по раз, по всіх правилах, не по прямому призначенню, по наказу директора.

Завдання 6. Узгодьте присудок з підметом, дописуючи потрібні закінчення.

1. Три студент() нашого факультету взяв() участь у змаганнях з баскетболу. 2. Більшість абітурієнтів з'явил()ся на екзамен вчасно. 3. Ряд підприємств нашого міста працю() щосуботи. 4. Тридцять один дитячий садок Харкова отрима() благодійну допомогу. 5. Усі, хто отрима() читацький квиток, мож() користуватися бібліотекою. 6. Частина працівників університету відпочивал() в санаторіях Криму. 7. Кілька учасників конференції запізнил()ся на її відкриття. 8. «ХАІ» бу() перейменован() на НАУ ім. М.Є. Жуковського.

Завдання 7. Перебудуйте речення з дієприслівниковими зворотами згідно із синтаксичними та лексичними нормами.

1. Готуючися до заняття з математики, знайшовся в мене підручник. 2. Прочитавши лекцію, усе стало нам зрозуміло. 3. Беручи на кафедрі літературу, нас здивував її широкий вибір. 4. Приймаючи участь у конференції, нам надали можливість виступити з доповіддю. 5. Пишучи текст доповіді, було використано багато літератури. 6. Зустрівшись з другом на вулиці, було вирішено піти на тренування разом.

Завдання 8. Відновіть прямий порядок слів у реченнях. Поясніть, що таке прямий порядок слів у реченні.

1. Повинна печатка захопити частково посади особи найменування та сам підпис. 2. Ставиться гриф затвердження перед назвою документа в куті верхньому правому. 3. У правій верхній частині документа датують і підписують резолюцію на вільному місці. 4. Сукупність документів, прийомів роботи з ними охоплює справочинство.

Завдання 9. Побудуйте речення офіційно-ділового тексту з такими вставними словами.

Як правило, безперечно, зокрема, отже, по-перше, по-друге.

Завдання 10. Перепишіть текст, розставляючи розділові знаки. Поясніть їх уживання.

Мова одне з чудес за допомогою якого люди передають найтонші відтінки думок і почуттів. Вона віддзеркалює душу народу його історію. Збагнути таємницю мови прочитати історію слів а звідси предметів та явищ може

тільки той хто знає мову. А щоб знати мову вправно користуватися дзвінким і гучним рідним словом треба цікавитися ним вивчати й аналізувати кожне слово словосполучення й речення. Глибокі знання рідної мови досконале володіння нею одна з важливих ознак високої культури й освіченості людини.

Завдання 11. Перепишіть речення з прямою мовою, поставивши пропущені розділові знаки (звертайте увагу на велику й малу літери). Знайдіть у реченнях фразеологізми.

1. Що це тебе так радує підозріло спитала Антоніна Павлівна (Соб.). 2. Бо буде весело не моргнувши оком відповів Володимир (Соб.). 3. Мирон аби згадали про невістку каже ще молоко не обсохло коло губів (П.Мир.). 4. Ні ні каже Галя ви не горюйте (М.В.). 5. Звичайно Микола Ілліч хитро посміхнувся в цьому дискусійному клубі ми каменя на камені не лишаємо від програм інших партій (Ю.Смол.). 6. Закипів же й я тоді да ти кажу Якове говори до ладу (М.В.). 7. Зубата тітка подумав Сагайдак цій пальця в рот не клади (С.Добровольський).

Завдання 12. Відредагуйте речення з однорідними членами, поясніть причини помилок. Розкрийте дужки.

1. На фабриці шують брюки, куртки, пальта та інший верхній одяг. 2. Усього на збори прийшл() 32 студент(), 20 першокурсників і 12 другокурсників. 3. Порядок розміщення елементів реквізиту такий: посада, персональні, почесні та інші звання. 4. До бібліотеки надійшл() кілька нових книг, журналів, підручників. 5. У постанові висловлен() висновки й побажання для подальшої роботи.

2. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ

Завдання 1. Оберіть правильний варіант оформлення дати в документах, що не містять відомості фінансового характеру.

1. а) 8 квітня 2006 року; б) 08 квітня 2006 року; в) 08.04.06; г) восьмого квітня дві тисячі шостого року. 2. а) 09. 05.06; б) дев'ятого травня 2006 року; в) дев'ятого травня дві тисячі шостого року; г) 9 травня 2006 року.

Завдання 2. Допишіть пропущені елементи реквізиту *гриф затвердження*.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Міністр фінансів
ініціали, прізвище

Завдання 3. Відредагуйте оформлення реквізиту *підпис*.

а)
Ст. інспектор відділу з контролю за виконанням та діловодством
об'єднання (підпис) О.І. Куць
Інженер планово-економічного відділу (підпис) М.В. Білик
об'єднання

б)
Головний бухгалтер (підпис) Степанишин Р.В.

в)
Секретар комісії (підпис) А.М. Ткач
Голова комісії (підпис) Ф.Р. Шовковий

Завдання 4. Оберіть правильний варіант оформлення реквізиту *адресат* у заяві.

а)
Ректорові НАУ
імені М.Є. Жуковського
«ХАІ» професору
В.С. Кривцову

б)
Ректору НАУ ім.
М.Є. Жуковського
«ХАІ» проф.
В.С. Кривцову

в)
Ректорові НАУ
ім. М.Є. Жуковського
«ХАІ» проф. В.С.
Кривцову

г)

Ректорові НАУ
імені М.Є.Жуковського «ХАІ»
проф. Кривцову В.С.

Завдання 5. Виправіть помилки, допущені при оформленні реквізиту *адресант* у заяві.

а)

від учителя математики
Пухляк Надії Петрівни

б)

асистента кафедри психології
О. П. Онищенко

в)

інженера відділу постачання
Онопрієнко Костянтина
Федоровича, який живе
по адресу: м. Харків,
вул. Сумська, 10

г)

Бульба Віктора
Сергійовича, який
мешкає по вул.
Сонячній, 2

Завдання 6. Наведіть приклади оформлення реквізиту *адресат* у документах різного призначення.

Завдання 7. Напишіть адресу листа, указавши село, район, область, на ім'я директора школи (Шило Степан Андрійович).

Завдання 8. Оберіть правильний варіант початку автобіографії.

а) Я, Симоненко Вікторія Павлівна, народилася в місті Харків 1981 року;
б) Я, Симоненко Вікторія, народилася в місті Харків 19 лютого 1981 року; в)
Я, Симоненко Вікторія Павлівна, народилася в місті Харків дев'ятнадцятого
числа в лютому 1981 року; г) Я, Симоненко Вікторія Павлівна, народилася 19
лютого 1981 року в місті Харків.

Завдання 9. Допишіть пропущені реквізити в довідці.

Харківська міська лікарня
Довідка

Мельниченку Олегові Ігоровичу в тому, що він працює медбратом.
Видано для подання до Харківського медичного училища.

Гол. лікар
Секретар

Завдання 10. Відредагуйте особисте доручення.

Доручення.

Я, Панасенко Олена, доручаю Величко Олексію отримати грошовий переказ у сумі 500 гривень, який надійшов на моє ім'я.

4.08.06.

О.Л. Панасенко

Завдання 11. Відредагуйте заяву.

Директору сш № 6
Сірику О.Б.
від Зайця М.І.

заява

Шановний пане директоре, до вас звертається водій шкільного автобусу Заєць Микита Ілліч. Дуже прошу звільнити мене від роботи на деякий час. Я зараз лікуюся в поліклініці, довідку про лікування можу пред'явити. Дуже прошу не відмовити мені в моєму проханні.

4 вересня 2006 року

М. Заєць

Завдання 12. Складіть заяву від Вашого імені, що містить прохання про прийняття на роботу.

Завдання 13. Складіть заяву, що містить прохання про звільнення з роботи. Перекладіть українською мовою та використайте при цьому власні імена *Пришибеев Федор Дмитриевич*.

Завдання 14. Складіть заяву про надання позачергової відпустки, використавши власні імена *Ільченко Іван Демидович*.

Завдання 15. Складіть резюме.

Завдання 16. Складіть пояснювальну записку від власного імені про факт спізнення на заняття.

Завдання 17. Визначіть вид документа й відредагуйте його.

Я, Савченко Т.М., отримала на кафедрі фізкультури спортінвентар, а саме: лижі, лижні ботинки. Зобов'язуюся повернути після використання.

17 лютого 2006 року

підпис

Завдання 18. Складіть документ на право одержання стипендії іншою особою. Перекладіть українською мовою та використайте при цьому власні імена: *Алябьев Вячеслав Николаевич* та *Белов Василий Юрьевич*.

Завдання 19. Напишіть автобіографію.

Завдання 20. Складіть доручення на одержання поштового переказу. Перекладіть українською мовою та використайте при цьому власні імена: *Серов Никита Васильевич* та *Андреев Данил Петрович*.

Завдання 21. Напишіть характеристику студента за підписом декана факультету. Перекладіть українською мовою та використайте при цьому власні імена *Арефьев Геннадий Юрьевич*.

Завдання 22. Складіть лист-запрошення на наукову конференцію. Перекладіть українською мовою та використайте при цьому власні імена *Лучик Федор Яковлевич*.

Завдання 23. Відредагуйте оголошення.

Оголошення

В актовому залі Національного Аерокосмічного університету відбудеться зустріч з молодими поетами. Запрошуються всі бажаючі.

Завдання 24. Напишіть розписку про отримання матеріальних цінностей. Перекладіть українською мовою та використайте при цьому власні імена *Ковалишина Ольга Семеновна* та *Редькин Павел Григорьевич*.

Завдання 25. Напишіть витяг із протоколу про оголошення догани, переклавши українською мовою й використавши при цьому власні імена: *Белевцев Игорь Фомич*, *Симбирская Надежда Федоровна*, *Шаховский Петр Евгеньевич*.

Завдання 26. Напишіть доповідну записку звітного характеру від Вашого імені на ім'я декана факультету про участь у підготовці культурного заходу.

Завдання 27. Оберіть правильний варіант оформлення тексту протоколу.

а)

ПОВІСТКА ДНЯ

1. Складання звіту з виробничо-фінансової діяльності агрофірми за 2006 р.
2. Вказівки й пояснення Держкомстату з питань бухгалтерського обліку й звітності.

СЛУХАЛИ:...

УХВАЛИЛИ:...

б)

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

1. Складання звіту з виробничо-фінансової діяльності агрофірми за 2006 р.
2. Вказівки й пояснення Держкомстату з питань бухгалтерського обліку й звітності.

ВИСТУПИЛИ:...

УХВАЛИЛИ:...

в)

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

1. Складання звіту з виробничо-фінансової діяльності агрофірми за 2006 р.
2. Вказівки й пояснення Держкомстату з питань бухгалтерського обліку й звітності.

СЛУХАЛИ:...

ВИСТУПИЛИ:...

УХВАЛИЛИ:...

Завдання 28. Напишіть звіт про проходження виробничої практики.

Завдання 29. Напишіть наказ, переклавши українською мовою та використавши при цьому власні імена: *Николаев Александр Дмитриевич, Алексеев Яков Федорович, Андреев Григорий Афанасьевич.*

Завдання 30. Напишіть листа, у якому висловіть претензію щодо постачання неякісної продукції на підприємство.

Завдання 31. Складіть договір на виконання робіт, переклавши українською мовою та використавши при цьому власні імена: *Твердохлебов Олег Аркадьевич, Красин Артем Сергеевич.*

Завдання 32. Складіть від Вашого імені пояснювальну записку про прогул заняття.

Завдання 33. Виправіть помилки в документі, відредагуйте його.

Витяг

від 17 березня 2006 року

Присутні: начальник цеха С.Д. Поліщук, В.Ф. Абрамова, колектив цеха

СЛУХАЛИ:

Заяву О.Т. Кадило з клопотанням цеха про виділення матеріальної допомоги.

ВИСТУПИЛИ:

Майстер цеха Іванченко С.Б. з пропозицією надати О.Т. Кадило матеріальну допомогу.

Голова
Секретар

А.Р. Грач
В.Е. Зімін

Завдання 34. Напишіть протокол, переклавши українською мовою та використавши при цьому власні імена: *Виноградов Евгений Ильич, Гнездилов Петр Николаевич, Лесная Елена Андреевна.*

Завдання 35. Напишіть заяву про зарахування до університету, переклавши українською мовою та використавши при цьому власні імена: *Лукьяненко Олег Дмитриевич, Гуцало Петр Павлович.*

Завдання 36. Напишіть довідку про те, що Ви студент.

Завдання 37. Напишіть трудову угоду, переклавши українською мовою та використавши при цьому власні імена: *Куницына Елена Артуровна, Ягич Михаил Анатольевич.*

Завдання 38. Відредагуйте текст листа. Визначіть вид листа.

Керуючому київським
відділенням укрсоцбанку
м. Харкова Коваль Н.Г.

Дуже просимо вас надати довготерміновий цільовий кредит на придбання обладнання для переробки овочів й фруктів.

Комплект потрібних документів додається – договір на покупку обладнання, технічно-економічне обґрунтування повернення кредита.

Завдання 39. Напишіть наказ, переклавши українською мовою та використавши при цьому власні імена: *Ёжикова Таисия Ивановна, Кулиннич Сергей Кузьмич, Филиппов Борис Леонидович.*

Завдання 40. Складіть пояснювальну записку про факт виробничого браку, переклавши українською мовою та використавши при цьому власні імена: *Кузьмин Яков Саввович, Цепляев Роман Николаевич.*

Завдання 41. Напишіть запрошення на конференцію, використавши власні імена *Вальниця Ольга Свиридівна.*

Завдання 42. Знайдіть недоліки та помилки в оформленні характеристики. Перепишіть її у виправленому варіанті.

Характеристика.
Економістки планово-
економічного відділу

харківського відділення
Промінвестбанка м. Києва
Бджілки Т.В.

Тетяна Василівна працює на своїй посаді більше десяти років. У 1994 р. отримала вищу освіту за професією економіста з червоним дипломом.

Службові інструкції виконує акуратно. Має високий фаховий рівень по питаннях планування грошового обігу та кредитних ресурсів, оплати праці, бухгалтерського обліку. Їй потрібно підвищити знання по інженерно-технічному контролю.

Підвищує свою кваліфікацію, навчаючися у міжнародній академії управління кадрами. Користується авторитетом й повагою серед працівників.

12.05.06.

Керуючий харківським відділенням
Промінвестбанка

Потапов В.В.

3. УСНЕ ДІЛОВЕ МОВЛЕННЯ

3.1. Культура управління

Завдання 1. Оберіть правильний варіант відповіді.

Коли керівник входить до кімнати, де сидять його підлеглі, то:

- а) керівник вітається першим, працівники відповідають сидячи;
- б) керівник вітається першим, працівники встають і вітаються;
- в) підлеглі перші вітаються з керівником.

Завдання 2. Оберіть правильний варіант відповіді.

Якщо під час розмови керівника з підлеглим до кабінету входить вищий начальник, то:

- а) підлеглий очікує, поки його керівник поговорить з вищим начальником;
- б) підлеглий просить дозволу у свого керівника зайти пізніше для продовження розмови;
- в) керівник сам просить підлеглого вийти й зайти пізніше.

Завдання 3. Оберіть правильний варіант відповіді.

Якщо керівник хоче завершити розмову з підлеглим, то він:

- а) дивиться на годинник;
- б) каже підлеглому, що розмову закінчено;
- в) встає.

Завдання 4. Оберіть правильний варіант відповіді.

Якщо керівник не пропонує викликаному підлеглому сісти, то це означає:

- а) працівник одержить короткі розпорядження;
- б) керівник хоче покритикувати підлеглого;
- в) розмова буде довгою й серйозною.

Завдання 5. Оберіть правильний варіант відповіді.

Якщо підлеглий запізнився, то керівник каже йому:

- а) «Ви сьогодні знову запізнилися»;
- б) «Ви, Інно Володимирівно, сьогодні знову запізнилися»;
- в) «Скільки Ви будете запізнюватися?!»

Завдання 6. Оберіть правильний варіант відповіді.

Запрошуючи підлеглого на розмову до свого кабінету, начальник каже:

- а) «Зайдіть до мене»;
- б) «Зайдіть до мене негайно»;
- в) «Зайдіть до мене для ров'язання кількох питань».

Завдання 7. Оберіть правильний варіант відповіді.

Підлеглий дійшов висновку, що система розгляду кореспонденції на підприємстві незручна. Він каже начальникові:

- а) «Вам треба завести нову систему згідно з моєю пропозицією»;
- б) «Я підготував пропозицію, як по-новому організувати систему розгляду кореспонденції»;
- в) «Чи не здається Вам, що система розгляду кореспонденції потребує змін? Я можу зайнятися цим питанням».

Завдання 8. Оберіть правильний варіант відповіді.

На зборах трудового колективу один з його працівників говорить доповідачеві, якщо не погоджується з ним:

- а) «Невже! Це звучить неправдоподібно!»;
- б) «Такого бути не може! Це дурниця!»;
- в) «Можливо, Ви щось неправильно зрозуміли й треба перевірити інформацію».

3.2. Культура ділового засідання

Завдання 1. Оберіть правильний варіант відповіді.

Існують три види нарад:

- а) інформаційні, ділові, дискусійні;
- б) інформаційні, диспетчерські, кабінетні;
- в) інформаційні, диспетчерські, дискусійні.

Завдання 2. Оберіть правильний варіант відповіді.

Як правило, наради планують проводити:

- а) на початку робочого дня;
- б) під час обідньої перерви;
- в) після обідньої перерви.

Завдання 3. Оберіть правильний варіант відповіді.

На засідання запрошують:

- а) усіх працівників установи;
- б) мінімальну кількість працівників;
- в) працівників, які вчасно приходять на роботу.

Завдання 4. Оберіть правильний варіант відповіді.

Запрошення на засідання розсилають :

- а) за 5 днів до засідання;
- б) за 1 місяць до засідання;
- в) за 10 – 14 днів до засідання.

Завдання 5. Оберіть правильний варіант відповіді.

Темп наради повинен бути:

- а) напружений;
- б) повільний;
- в) середній.

Завдання 6. Оберіть правильний варіант відповіді.

Вступне слово голови на засіданні:

- а) не обов'язкове;
- б) повинно тривати 8 – 10 хвилин;
- в) повинно тривати 2 – 3 хвилини.

Завдання 7. Оберіть правильний варіант відповіді.

Голова представляє незнайомих між собою учасників наради з різних установ так:

- а) називає на ім'я та по батькові;
- б) називає на прізвище;
- в) називає прізвище, ім'я, по батькові, посаду, звання.

Завдання 8. Оберіть правильний варіант відповіді.

Оптимальна кількість учасників наради:

- а) двадцять осіб;
- б) десять – дванадцять осіб;
- в) п'ять – вісім осіб.

3.3. Етикет ділової телефонної розмови

Завдання 1. Оберіть правильний варіант відповіді.

Ділове спілкування по телефону складається з таких компонентів:

- а) момент установлення зв'язку, перевірка зв'язку, закінчення розмови;
- б) підготовка до встановлення зв'язку, перевірка зв'язку, закінчення розмови;
- в) момент установлення зв'язку, виклад справи, закінчення розмови.

Завдання 2. Оберіть правильний варіант відповіді.

Якщо той, хто телефонує, забув назвати себе, співрозмовник:

- а) повинен запитати ім'я та по батькові;
- б) не повинен запитувати імені та по батькові;
- в) повинен покласти трубку.

Завдання 3. Оберіть правильний варіант відповіді.

Якщо телефонують у відділ установи (деканат, бухгалтерію тощо), то першою фразою службовців цих відділів повинна бути така фраза:

- а) «Добрий день!»;
- б) «Слухаю Вас!»;
- в) «Деканат (бухгалтерія)».

Завдання 4. Оберіть правильний варіант відповіді.

У телефонній розмові переважають:

- а) короткі неповні речення;
- б) довгі речення;
- в) короткі повні речення.

Завдання 5. Оберіть правильний варіант відповіді.

Мовлення по телефону повинне бути:

- а) діалогом;
- б) монологом з частими паузами;
- в) монологом з мінімумом пауз.

Завдання 6. Оберіть правильний варіант відповіді.

Якщо зв'язок під час розмови переривається,

- а) то передзвонює той, хто телефонував;
- б) то передзвонює той, кому телефонували;
- в) то не передзвонюють.

Завдання 7. Оберіть правильний варіант відповіді.

Закінчує розмову:

- а) завжди той, хто подзвонив;
- б) завжди той, кому подзвонили;
- в) той, хто старший за службовим становищем чи за віком.

Завдання 8. Оберіть правильний варіант відповіді.

Коли просять дати довідку по телефону, то той, хто її дає:

- а) чекає, поки співрозмовник усе зрозуміє;
- б) кладе трубку одразу після того, як дасть довідку;
- в) кладе трубку одразу, не давши довідки.

3.4. Прийом відвідувачів

Завдання 1. Оберіть правильний варіант відповіді.

Причина відміни прийому відвідувачів поважна,

- а) якщо чиновник захворів;
- б) якщо чиновника викликали до іншої установи;
- в) якщо чиновник проводить нараду.

Завдання 2. Оберіть правильний варіант відповіді.

Замість керівника установи відвідувачів може прийняти:

- а) секретар;
- б) черговий;
- в) заступник керівника.

Завдання 3. Оберіть правильний варіант відповіді.

Оголошення про години прийому відвідувачів вивішують:

- а) у кабінеті начальника установи;
- б) на дверях кабінету, де ведеться прийом;
- в) у кабінеті, де ведеться прийом.

Завдання 4. Оберіть правильний варіант відповіді.

У будь-якій установі:

- а) відвідувач не може палити;
- б) відвідувач може палити в кабінеті, де ведеться прийом;
- в) відвідувач може палити в спеціально відведеному місці разом із працівниками установи.

Завдання 5. Оберіть правильний варіант відповіді.

Результати розмови з відвідувачами:

- а) обов'язково записуються в спеціальний журнал;
- б) не записуються;
- в) записуються, якщо відвідувач наполягає.

Завдання 6. Оберіть правильний варіант відповіді.

При спілкуванні з відвідувачами тон того, хто веде прийом, повинен бути:

- а) офіційний;
- б) доброзичливий;
- в) приятельський.

Завдання 7. Оберіть правильний варіант відповіді.

Якщо відвідувачів багато, то чиновник може:

- а) приймати кількох відвідувачів одночасно;
- б) приймати відвідувачів по одному, але скоротити час розмови з кожним;
- в) перенести прийом деяких відвідувачів на інший день.

Завдання 8. Оберіть правильний варіант відповіді.

Якщо скаржник вимагає швидкого розгляду скарги, а чиновник не знає цієї справи:

- а) чиновник обіцяє, що обов'язково задовольнить прохання скаржника;
- б) чиновник відмовляє скаржникові, оскільки йому ніколи терміново розглядати справу;
- в) чиновник обіцяє розібратися якнайшвидше в цій справі й вирішити її.

4. КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

4.1. Контрольні роботи для студентів денної форми навчання

Контрольна робота № 1

Варіант № 1

Завдання 1

До поданих слів доберіть синоніми.

Підбадьорювати, провал, штучний, боязкий, крадькома.

Завдання 2

Уведіть пароніми до словосполучень.

Заснований – оснований, кристалічний – кришталевий, індіанці – індійці.

Завдання 3

Перекладіть українською мовою усталені вирази.

Задавать вопрос, взаимные отношения, в состоянии опьянения, возбуждать криминальное дело, задаваться целью.

Завдання 4

Відредагуйте словосполучення.

Вчинити злочин, під відкритим небом, підводити підсумки, згідно плану, попереджати хворобу.

Завдання 5

Поставте в словах, де необхідно, апостроф.

Пів...ананаса, зів...яти, любов...ю, б...язь, солом...яний, ад...ютант, пів...ягоди, завір...юха, ін...єкція, інтерв...ю.

Завдання 6

Поставте в словах, де необхідно, м'який знак.

Невіс...т...ці, козац...кий, віз...міть, кан...йон, п...ятак, брин...чати, різ...бяр, ал...тернатива, курін..., кін...ми.

Завдання 7

Складіть документ за ситуацією: Бондаришина Марія Іванівна хоче влаштуватися на роботу менеджером до фірми “Органікс”.

Варіант № 2

Завдання 1

До поданих слів доберіть синоніми.

Краєвид, швидкість, сердитий, красивий, думати.

Завдання 2

Уведіть пароніми до словосполучень.

Засвоювати – освоювати, особовий – особистий, наступальний – наступний.

Завдання 3

Перекладіть українською мовою усталені вирази.

Оказывать внимание, привести к ошибке, органы самоуправления, веские доказательства, принять резолюцию.

Завдання 4

Відредагуйте словосполучення.

Проживати за адресом, заключати договір, в якості студента, одержувати перемогу, терпіти поразку.

Завдання 5

Поставте в словах, де необхідно, апостроф.

П...юпітр, з...умисний, пів...яблука, дит...ясла, з...єднати, між...ярусний, цв...ях, роз...яснити, Монтеск...є, різдв...яний.

Завдання 6

Поставте в словах, де необхідно, м'який знак.

Жін...ці, умиєш...ся, степ..., рибальс...кий, узбіч...чя, вишен...ці, прац...овитіст...ю, тр...ох, сліз...ми, міл...ярд.

Завдання 7

Складіть документ за ситуацією: асистент кафедри 703 Вашого навчального закладу Андреев Павло Юрійович хоче звільнитися з роботи.

Варіант № 3

Завдання 1

До поданих слів доберіть синоніми.

Порядний, нелегальний, навколо, шляхетність, ховати.

Завдання 2

Уведіть пароніми до словосполучень.

Корисливий – корисний, нагода – пригода, лікувати – лічити.

Завдання 3

Перекладіть українською мовою усталені вирази.

Частное имущество, определять на должность, личная подпись, задавать вопрос, действительная цена.

Завдання 4

Відредагуйте словосполучення.

Із сказаного слідує, дякую Вас, Ви праві, оточуюче середовище, діюче законодавство.

Завдання 5

Поставте в словах, де необхідно, апостроф.

Лук...янович, Х...юстон, трьох...ярусний, під...єднати, торф...яний, духм...яний, пів...Європи, кур...йозний, Св...ятослав, жовч...ю.

Завдання 6

Поставте в словах, де необхідно, м'який знак.

Ал...янс, працюєш..., мен...ший, сяд...те, чес...кий, жмен...ці, берез...ці, чотир...ох, зіл...ля, прихил...ніст...ю.

Завдання 7

Складіть документ за ситуацією: лаборант кафедри 703 Вашого навчального закладу Сало Тетяна Павлівна хоче перейти на посаду старшого лаборанта.

Варіант № 4

Завдання 1

До поданих слів доберіть синоніми.

Хуртовина, ходити, рум'янитися, нав'язливий, звичайний.

Завдання 2

Уведіть пароніми до словосполучень.

Книжковий – книжний, зумовлювати – обумовлювати, стержень – стрижень.

Завдання 3

Перекладіть українською мовою усталені вирази.

Нуждаться во внимании, постороннее лицо, сдавать экзамен, подымають вопрос, содержать семью.

Завдання 4

Відредагуйте словосполучення.

Усі бажаючі, навчати музиці, в кінці кінців, ключове завдання, розбивати парк.

Завдання 5

Поставте в словах, де необхідно, апостроф.

В...ячеслав, пів...юрти, ад...юнктура, Солов...йов, об...ект, під...їхати, миш...як, черв...як, з...юрмитися, пів...Азії.

Завдання 6

Поставте в словах, де необхідно, м'який знак.

Гет...ман, мален...ка, приз...ба, нян...чити, кін...чик, тін...ню, Гор...кий, Натал...ці, лял...ці, ескадрил...я.

Завдання 7

Складіть документ за ситуацією: бухгалтер ТОВ "Квант" Бондаренко Олексій Леонідович хоче взяти відпустку за власний рахунок.

Варіант № 5

Завдання 1

До поданих слів доберіть синоніми.

Бігти, казна, казан, офіційний, живописний.

Завдання 2

Уведіть пароніми до словосполучень.

Ефектний – ефективний, жирний – жировий, репетирувати – репетувати.

Завдання 3

Перекладіть українською мовою усталені вирази.

Подложный документ, нуждаться в реформе, быть на исходе, таким образом, личная неприкосновенность.

Завдання 4

Відредагуйте словосполучення.

Повістка дня, приймати участь, згідно конституції, бувший у користуванні, ввиду цього.

Завдання 5

Поставте в словах, де необхідно, апостроф.

Мереф...янський, тім...я, об...ємний, тьм...яний, пан...європейський, мавп...ячий, з...явитися, матір...ю, з...економити, В...яземський.

Завдання 6

Поставте в словах, де необхідно, м'який знак.

Молот...ба, німец...кий, рибал...чин, стоїш..., крамниц..., ін...женер,
Уман...щина, здаєт...ся, л...лет...ся, Мол...єр.

Завдання 7

Складіть документ за ситуацією: Фалько Ігор Павлович хоче стати студентом Вашого навчального закладу.

Контрольна робота № 2

Варіант № 1

Завдання 1

Провідмініайте словосполучення Проценко Микита Олексійович.

Завдання 2

Перекладіть прізвища Гребенников, Лебедев, Курьезов, Калинин, Серафимович українською мовою.

Завдання 3

Утворіть жіночі та чоловічі імена по батькові від імен Максим, Віталій, Яків, Григорій.

Завдання 4

Поставте словосполучення Наталія Петрівна, добродій Федорчук, пан лейтенант, панна Галина у форму, необхідну для звертання.

Завдання 5

Виправіть помилки в слововживанні: багаточисленні постанови, керуючий практикою, погодитися без коливань, виключний випадок.

Завдання 6

Вставте пропущені літери **и, і, ї** в слова Ч...каго, б...нт, ру...на, г...гієна, єп...скоп, дез...нфекція.

Завдання 7

Напишіть автобіографію.

Варіант № 2

Завдання 1

Провідмініайте словосполучення Лобода Світлана Іванівна.

Завдання 2

Перекладіть прізвища Лещинский, Вяземский, Снежинкин, Ковалев, Тимофеев українською мовою.

Завдання 3

Утворіть жіночі та чоловічі імена по батькові від імен Антон, Сергій, Микола, Григійр.

Завдання 4

Поставте словосполучення Анатолій Семенович, громадянин Кравчук, шановний вчитель, пані Антоніна у форму, необхідну для звертання.

Завдання 5

Виправіть помилки в слововживанні: особистий листок з обліку кадрів, приймати міри, нижчестоящі органи управління, крупний талант.

Завдання 6

Вставте пропущені літери **и, і, ї** в слова ір...дій, ф...гура, Ілар...он, моза...ка, Ч...лі, л...ман.

Завдання 7

Напишіть резюме.

Варіант № 3

Завдання 1

Провідмініайте словосполучення Ткачук Валерій Федорович.

Завдання 2

Перекладіть прізвища Синельников, Цыплаковский, Припевкин, Синичкин, Завьялов українською мовою.

Завдання 3

Утворіть жіночі та чоловічі імена по батькові від імен Андрій, Лев, Вадим, Лука.

Завдання 4

Поставте словосполучення Інна Вікторівна, добродій Тетеря, пан генерал, дядько Іван у форму, необхідну для звертання.

Завдання 5

Виправіть помилки в слововживанні: палата общин, дякуючи підтримці, їхні думки співпадають, річний транспорт.

Завдання 6

Вставте пропущені літери **и, і, ї** в слова м...раж, з...гзаг, Лейпц...г, без...дейний, Ра...са, ауд...єнц...я.

Завдання 7

Напишіть доручення від Вашого імені на отримання зарплатні.

Варіант № 4

Завдання 1

Провідмініайте словосполучення Сосюра Кирило Романович.

Завдання 2

Перекладіть прізвища Светлов, Астафьев, Артемов, Николаев, Сытник українською мовою.

Завдання 3

Утворіть жіночі та чоловічі імена по батькові від імен Карпо, Яків, Кузьма, Руслан.

Завдання 4

Поставте словосполучення Дмитро Аркадійович, громадянин Фалько, пан сотник, дід Андрій у форму, необхідну для звертання.

Завдання 5

Виправіть помилки в слововживанні: вищестоящі адміністративні органи, відмінити закон, болі в області серця, співробітництво в науковій області.

Завдання 6

Вставте пропущені літери **и, і, ї** в слова стронц...й, ц...стерна, граф...н, Та...сія, Вірдж...нія, Балт...ка.

Завдання 7

Складіть розписку про отримання грошей.

Варіант № 5

Завдання 1

Провідмініайте словосполучення Потоцький Максим Антонович.

Завдання 2

Перекладіть прізвища Седых, Хлебонасущенский, Милорадович, Афанасьев, Сорокин українською мовою.

Завдання 3

Утворіть жіночі та чоловічі імена по батькові від імен Мартин, Олексій, Микита, Хома.

Завдання 4

Поставте словосполучення Ігор Вікторович, пан сержант, добродійка Васюта, подруга Інна у форму, необхідну для звертання.

Завдання 5

Виправіть помилки в слововживанні: в остаточному рахунку, в повній мірі, зверх плану, не дивлячись на обставини.

Завдання 6

Вставте пропущені літери **и, і, ї** в слова старо...сландський, д...зель, дез...нформатор, в...мпел, Ка...р, д...якон.

Завдання 7

Напишіть доручення від Вашого імені на отримання стипендії.

Контрольна робота № 3

Варіант № 1

Завдання 1

Перепишіть слова, вставте, де потрібно, пропущені літери.

Ір...аціональний, Калькут...а, інтермец...о, прус...кий, лібрет...о, віл...а, ем...іграція, кас...а, нет...о, фін...и.

Завдання 2

Поставте слова у форму родового відмінка однини: малюнок, Іртиш, гіпс, поверх, жовтень, хокей, страх, холод, кілограм, числівник.

Завдання 3

Перекладіть українською мовою усталені вирази.

Отличный по качеству, спорить по вопросу, по моим наблюдениям, учебник по физике, по вкусу.

Завдання 4

Відредагуйте речення.

1. Змагання рекомендується проводити під час заняття по фізкультурі. 2. Наша група багаточисельніша паралельної. 3. Двоє професорів сьогодні захворіло і відсутньо на заняттях. 4. Я з ним у добрих взаємовідношеннях.

Завдання 5

Розшифруйте загальноприйняті графічні скорочення.
Заг., зх., ін-т, кол., літ., л-ра.

Завдання 6

Запишіть числівники словами, розкрийте дужки.
9 (апельсин), 2 (пілот), 6000 (учень), 17 (суддя), 16,8 (процент),
 $4\frac{5}{10}$ (градус), 2000 (солдат).

Завдання 7

Напишіть витяг з протоколу про надання матеріальної допомоги.

Варіант № 2

Завдання 1

Перепишіть слова, вставте, де потрібно, пропущені літери.
Агрес...ія, ім...іграція, гол...андський, брут...о, мадон..а, Рус...о,
барок...о, марок...анський, грип..., ком...уна.

Завдання 2

Поставте слова у форму родового відмінка однини: кисень, магазин, понеділок, гандбол, мороз, футляр, Алжир, колектив, лебідь, рукопис.

Завдання 3

Перекладіть українською мовою усталені вирази.
По списку, назвіть по фамилии, комиссия по трудовым спорам, не по адресу.

Завдання 4

Відредагуйте речення.
1. Звіт по практиці повинен скластися до 20 червня. 2. Наш університет був оснований раніше деяких інших університетів. 3. Двоє студенток запізнилося на заняття і вибачилося перед викладачем. 4. Ваше відношення до справи не таке як хотілося б.

Завдання 5

Розшифруйте загальноприйняті графічні скорочення.
Осн., пд., пн., пор., р., с.

Завдання 6

Запишіть числівники словами, розкрийте дужки.

19 (викладач), 4 (лікар), 42,8 (відсоток), $7\frac{1}{3}$ (міліграм), 10000 (долар), півтори (доба), 56 (присутній).

Завдання 7

Напишіть довідку про те, що Ваш друг – студент.

Варіант № 3

Завдання 1

Перепишіть слова, вставте, де потрібно, пропущені літери.

Пан...а, контр...еволюція, Міс...сурі, шас...і, шил...ерівські, ван...а, ін...овація, ман...а, коміс...ія, гун...и.

Завдання 2

Поставте слова у форму родового відмінка однини: слухач, рівень, Ігор, пісок, майдан, смак, акт (документ), лід, ринок, бюлетень.

Завдання 3

Перекладіть українською мовою усталені вирази.

По совету, пособие по безработице, инструкция по эксплуатации, работают по найму, разногласия по вопросам.

Завдання 4

Відредагуйте речення.

1. Екзамени по всім предметам починаються у вісім годин. 2. Заняття по начерталці згідно нового розкладу замінили іншим заняттям. 3. Усі хто не пройшли медогляд повинні підійти в медпункт. 4. Він порядна людина в усіх відношеннях.

Завдання 5

Розшифруйте загальноприйняті графічні скорочення.

Табл., тис., т., тов., і т.ін., акад.

Завдання 6

Запишіть числівники словами, розкрийте дужки.

16 (градус), 2,5 (кілограм), $6\frac{5}{10}$ (тонна), півтора (книга), 3 (трактор), 27 (кілометр), 1000 (стаття).

Завдання 7

Напишіть пояснювальну записку про запізнення на заняття.

Варіант № 4

Завдання 1

Перепишіть слова, вставте, де потрібно, пропущені літери.

Сюр...еалізм, бон...а, Мюл...ер, андор...ські, ват..., беладон...а, бул...а, фортис...имо, Ас...ирія, стак...ато.

Завдання 2

Поставте слова у форму родового відмінка однини: балкон, телефон, матеріал, Тибет, туман, бар'єр, секретар, обрій, іменник, тигр.

Завдання 3

Перекладіть українською мовою усталені вирази.

По доверенности, по семейным обстоятельствам, по своему усмотрению, по случаю болезни, посол по особым поручениям.

Завдання 4

Відредагуйте речення.

1. Усі бажаючі записатися в бібліотеку повинні мати читацький білет. 2. Наш вуз багатий хорошими традиціями. 3. Більшість студентів не мають на сьогодні домашнє завдання. 4. Нам повезло з місцем навчання в багатьох відношеннях.

Завдання 5

Розшифруйте загальноприйняті графічні скорочення.

Вид., гр., див., о., обл., оз.

Завдання 6

Запишіть числівники словами, розкрийте дужки.

37 (міліметр), 2 (стіл), 1,5 (гривня), 15 (студент), $5\frac{1}{3}$ (грам), півтора (центнер), 1000000 (місце).

Завдання 7 Напишіть доповідну записку про пропажу матеріальних цінностей.

Варіант № 5

Завдання 1

Перепишіть слова, вставте, де потрібно, пропущені літери.

Міл...ер, дон...а, клас..., ір...еальність, пен...і, ан...али, груп...а, Жан...а, Ніц...а, мас...ив.

Завдання 2

Поставте слова у форму родового відмінка однини: комп'ютер, Донбас, алюміній, іспит, хор, викладач, аналіз, січень, волейбол, ведмідь.

Завдання 3

Перекладіть українською мовою усталені вирази.

По служебним делам, сдать экзамен по математике, обращаться по делу, по приглашению, по вине.

Завдання 4

Відредагуйте речення.

1. Ви праві по всіх питаннях. 2. Рахую, що розклад треба скласти по-другому. 3. Навіть самі кращі студенти не рішили цієї задачі. 4. Це ведучий вчений в області сопромату.

Завдання 5

Розшифруйте загальноприйняті графічні скорочення.

Доц., ім., і под., та ін., напр., н.е.

Завдання 6

Запишіть числівники словами, розкрийте дужки.

34 (учні), 11 (береза), 1000000000 (вид), 12,5 (відсоток), $8\frac{5}{10}$ (кілограм), 3 (експеримент), 7 (дециметр).

Завдання 7

Напишіть лист-подяку.

Контрольна робота № 4 (для студентів спеціальності «Прикладна лінгвістика»)

Варіант № 1

Завдання 1

Поставте наголос у словах.

Кулінарія, помилка, котрий, столяр, стрічковий, одинадцять, читання, український, обруч, вогневий.

Завдання 2

Перепишіть слова, розкриваючи дужки.

Ри(з,жс)ький, кременчу(кс,ц)ький, бря(з,ж)чати, Гали(ч,чч)ина, дор(о,і)г, (с,з)садити, бе(с,з)край, груш(е,о)подібний, віце(президент), пів(Австралії), пів(армії), пів(яйця).

Завдання 3

Підберіть синоніми до фразеологізмів.

Теревені правити; на розум небагатий; лишити з носом.

Завдання 4 Поставте слова у форму орудного відмінка однини.

Недовірливість, мідь, гордість, провесінь, чернь, глухомань.

Завдання 5 Перекладіть українською мовою словосполучення з активними дієприкметниками.

Владеющий языками, решающий голос, временно замещающий, моющие средства.

Завдання 6

Складіть три речення з термінами Вашого фаху.

Завдання 7

Утворіть форми вищого та найвищого ступенів порівняння від поданих прикметників.

Близький, далекий, продуктивний, ефективний, інтенсивний.

Варіант № 2

Завдання 1

Поставте наголос у словах.

Металургія, курятина, нести, легкий, черкати, тісний, товпитися, пеня, Полтавщина, успіх.

Завдання 2

Перепишіть слова, розкриваючи дужки.

Моло(т,д)ьба, кі(г,х)ті, че(шс,с)ький, лейпци(з,гс)ький, бер(і,е)з,
(з,с)ціпити, ро(з,с)кидати, дощ(о,е)мір, екс(чемпіон), пів(ящика),
пів(ескадрона), пів(Африки).

Завдання 3

Підберіть синоніми до фразеологізмів.

Ні краплі; байдики бити; прийняти смерть.

Завдання 4

Поставте слова у форму орудного відмінка однини.

Сталь, гусінь, совість, повість, консоль, осінь.

Завдання 5

Перекладіть українською мовою словосполучення з активними дієприкметниками.

Отвечающий на вопросы, носящий название, руководящий состав, решающий момент.

Завдання 6

Складіть три речення з термінами Вашого фаху.

Завдання 7

Утворіть форми вищого та найвищого ступенів порівняння від поданих прикметників.

Солодкий, міцний, корисний, ясний, вузький.

Варіант № 3

Завдання 1

Поставте наголос у словах.

Отаман, яловичина, фартух, хапати, товстий, пасти, перчити, петля, порядковий, проклясти.

Завдання 2

Перепишіть слова, розкриваючи дужки.

Ко(з,с)ьба, ні(х,г)ті, францу(зс,з)ький, Вороне(жч,щ)ина, кор(і,о)в, (з,с)чепити, ро(з,с)крити, гірнич(о,е)промисловий, контр(адмірал), пів(яблука), пів(аркуша), пів(Америки).

Завдання 3

Підберіть синоніми до фразеологізмів.

Дерти носа; і слід загув; молоко не обсохло на губах.

Завдання 4

Поставте слова у форму орудного відмінка однини.

В'язь, смерть, нехворощ, вість, кров, кіновар.

Завдання 5

Перекладіть українською мовою словосполучення з активними дієприкметниками.

Ведущий спеціаліст, имеющий шансы, отвечающий требованиям, животрепещущий вопрос.

Завдання 6

Складіть три речення з термінами Вашого фаху.

Завдання 7

Утворіть форми вищого та найвищого ступенів порівняння від поданих прикметників.

Теплий, гарячий, холодний, тонкий, кривий.

Варіант № 4

Завдання 1

Поставте наголос у словах.

Смаку, решето, олень, кухонний, контрактовий, Коваль, колія, кінчити, сімдесят, черствий.

Завдання 2

Перепишіть слова, розкриваючи дужки.

Кавка(з,зс)ький, тюр(с,кс)ький, боягу(з,зс)тво, ді(г,х)тяр, торг(о,і)вельний, (с,з)шити, бе(з,с)таланний, максі(спідниця), давн(є, ьо)руський, пів(апельсина), пів(Азії), пів(юрти).

Завдання 3

Підберіть синоніми до фразеологізмів.

Справляти мовчанку; як з-під землі; душа в п'яти пішла.

Завдання 4

Поставте слова у форму орудного відмінка однини.

Радість, паморозь, піч, жовч, тінь, якість.

Завдання 5

Перекладіть українською мовою словосполучення з активними дієприкметниками.

Ведающий делами, вызывающий подозрение, окружающая местность, выступающий с докладом.

Завдання 6

Складіть три речення з термінами Вашого фаху.

Завдання 7

Утворіть форми вищого та найвищого ступенів порівняння від поданих прикметників.

Кислий, легкий, важкий, тривалий, в'язкий.

Варіант № 5

Завдання 1

Поставте наголос у словах.

Вісімдесят, старий, перепис, різкий, показ, приятель, середина, кропива, питання, квартал.

Завдання 2

Перепишіть слова, розкриваючи дужки.

Вінни(ч,чч)ина, кор(і,о)в, індо(китайський), роз(с)хитати, с(з)тримати, поліс(сс)ький, контраст(т)ний, лейб(гвардія), пів(місяця), пів(Європи), пів(ями), бага(тс,ц)тво.

Завдання 3

Підберіть синоніми до фразеологізмів.

Міряти поглядом; як у вусі; кістки та шкіра.

Завдання 4

Поставте слова у форму орудного відмінка однини.

Ненависть, ожеледь, кількість, міць, сіль, матір.

Завдання 5

Перекладіть українською мовою словосполучення з активними дієприкметниками.

Исполняющий обязанности, добывающая промышленность, пишущая машинка, вызывающее поведение.

Завдання 6

Складіть три речення з термінами Вашого фаху.

Завдання 7

Утворіть форми вищого та найвищого ступенів порівняння від поданих прикметників.

Великий, широкий, далекий, тривалий, довгий.

4.2. Контрольна робота для студентів заочної форми навчання

Варіант № 1

Завдання 1

Назвіть основні риси офіційно-ділового стилю. Наведіть приклади мовних засобів, які використовують у текстах цього стилю.

Завдання 2

Напишіть реквізити та зразок заяви від Вашого імені про влаштування на роботу.

Завдання 3

Провідмінійте словосполучення Савченко Михайло Андрійович.

Завдання 4

Перекладіть прізвища Марьянинов, Светличный, Пирогов, Высоцкий, Окаёмов, Анисимов, Толстой українською мовою.

Завдання 5

Утворіть жіночі та чоловічі імена по батькові від імен Арсен, Давид, Яків, Денис, Карпо, Юрій.

Завдання 6

Поставте словосполучення Любов Павлівна, добродій Артемчук, пан генерал, панна Валентина, брат Петро, Вікторія Леонідівна у форму, необхідну для звертання.

Завдання 7

Вставте, де потрібно, апостроф та м'який знак у слова.

Матір...ю, прислів...я, грав...юра, різ...бяр, завір...юха, солом...яний, пів...ягоди, пів...огірка, прип...яти, пан...с...кий, в авос...ці, бул...он.

Завдання 8

Вставте, де потрібно, пропущені літери в слова.

Полем...ка, адаж...о, кур...оз, вест...бюль, Корд...л...ери, парф...мерія, бенеф...с, конфет...і, міл...он, р...тор...ка, Ел...ада, ун...верс...тет.

Завдання 9

Перекладіть українською мовою усталені вирази.

В конечном счете, принимать участие, принимать меры, дежурный по вокзалу, получить в рассрочку, работать по совместительству.

Завдання 10

Поставте слова у форму родового відмінка однини.

Кварц, кажан, Ірак, Дунай, Каунас, документ, процес, карниз, брейк, кисень.

Варіант № 2

Завдання 1

Назвіть основні риси наукового стилю. Наведіть приклади термінів і професіоналізмів, поясніть, чим вони відрізняються.

Завдання 2

Напишіть реквізити та зразок автобіографії.

Завдання 3

Провідмініайте словосполучення Куць Віталій Олександрович.

Завдання 4

Перекладіть прізвища Головятинский, Песков, Никольский, Серёгин, Ёлкин, Андреев, Крамской українською мовою.

Завдання 5

Утворіть жіночі та чоловічі імена по батькові від імен Василь, Артем, Лука, Олексій, Лев, Борис.

Завдання 6

Поставте словосполучення Таїсія Іванівна, добродій Григоренко, пан полковник, пані Інна, друг Володимир, громадянин Ткач у форму, необхідну для звертання.

Завдання 7

Вставте, де потрібно, апостроф і м'який знак у слова.

Зор...но, під...їхати, сіл...с...кий, міл...йон, пенал...ті, луб...яний, бур...яковий, жовч...ю, воріт...ми, нян...чити, пан...щина, в табун...ці.

Завдання 8

Вставте, де потрібно, пропущені літери в слова.

Ор...єнт...р, глосар...й, ф...аско, Га...ті, тон...а, Гольфстр...м, ...мпров...зац...я, д...ф...еренц...ал, брут...о, м...с...іонер, ас...рт...

Завдання 9

Перекладіть українською мовою усталені вирази.

Смещать с должности, в розницю, должностное лицо, текущий счет, сообщит по почте, высказать мнение.

Завдання 10

Поставте слова у форму родового відмінка однини.

Кілограм, Харків, курінь, інститут, вогонь, мерседес, лев, синтез, граніт, курс.

Варіант № 3

Завдання 1

Дайте визначення, що таке документ. Подайте класифікацію документів і вимоги до тексту документів.

Завдання 2

Напишіть реквізити й зразок особистого доручення від Вашого імені.

Завдання 3

Провідмініяйте словосполучення Малишев Сергій Вікторович.

Завдання 4

Перекладіть прізвища Данилевский, Фёдоров, Никитин, Лановой, Писаревский, Санников, Снежинкин українською мовою.

Завдання 5

Утворіть жіночі та чоловічі імена по батькові від імен Григiр, Йосип, Лук'ян, Єгор, Леонiд, Валентин.

Завдання 6

Поставте словосполучення Катерина Тарасiвна, добродiйка Сорока, пан Борщов, панна Марина, шановний колега, Юрiй Анатолiйович у форму, необхідну для звертання.

Завдання 7

Вставте, де потрібно, апостроф і м'який знак у слова.

Солов...їний, верф...ю, рiздв...яний, кан...йон, мудрiс...т..., сiлл...ю, гет...ман, повір...те, рiз...бярство, від...їзд, Мар...яна, ін...ший.

Завдання 8

Вставте, де потрібно, пропущені літери в слова.

К...пар...с, магнол...я, П...кас...о, астеро...д, гам...а-промені, Вав...лон, Р...о-де-Жанейро, тер...тор...я, марок...анець, Гол...анд...я, адм...н...страц...я.

Завдання 9

Перекладіть українською мовою усталені вирази.

Делать запрос, вынести благодарность, нуждаться в помощи, по невнимательности, по собственному желанию, состоять в должности.

Завдання 10

Поставте слова у форму родового відмінка однини.

Ізраїль, доцент, пісок, деканат, дизель, досвід, університет, іноземець, вовк, футбол.

Варіант № 4

Завдання 1

Дайте визначення понять «реквізити документів», «діловодство». Назвіть реквізити, які є в Державному стандарті на оформлення документів.

Завдання 2

Напишіть реквізити й зразок розписки від Вашого імені.

Завдання 3

Провідмініайте словосполучення Зеленський Костянтин Володимирович.

Завдання 4

Перекладіть прізвища Пятаков, Хлебонасущенский, Филиппский, Белых, Заика, Роцин, Веткин українською мовою.

Завдання 5

Утворіть жіночі та чоловічі імена по батькові від імен Сава, Микола, Аркадій, Ігор, Олег, Євген.

Завдання 6

Поставте словосполучення Лілія Георгіївна, пані Зоряна, добродій Калита, громадянка Шульга, вельмишановний голова, пан директор у форму, необхідну для звертання.

Завдання 7

Вставте, де потрібно, апостроф і м'який знак у слова.

Сузір...я, п...юпітр, кон...юнктура, малюсін...ка, їж..., на суд...ні, В...ячеслав, між...ярусний, дит...ясла, на міс...ці, полум...яний, ін...женер.

Завдання 8

Вставте, де потрібно, пропущені літери в слова.

Галуц...нац...я, г...рлянда, фе...рверк, Ж...ль Верн, с...луєт, С...рія, К...тай, мадон...а, беладон...а, і...м...грац...я, г...ря, к...шлак.

Завдання 9

Перекладіть українською мовою усталені вирази.

Обратиться по адресу, проживать по адресу, овладеть языком, по заказу, случилось по вине, накладывать взыскание.

Завдання 10

Поставте слова у форму родового відмінка однини.

Стіл, акт, аспірант, заєць, механізм, спорт, іспит, Єнісей, сир, висновок.

Варіант № 5

Завдання 1

Назвіть правила оформлення реквізитів у документах.

Завдання 2

Напишіть реквізити й зразок пояснювальної записки від Вашого імені про запізнення на роботу.

Завдання 3

Провідмініайте словосполучення Михайлишин Ігор Максимович.

Завдання 4

Перекладіть прізвища Босой, Потоцкий, Николаев, Белохвостиков, Киселёв, Ковалишин, Артёмов українською мовою.

Завдання 5

Утворіть жіночі та чоловічі імена по батькові від імен Артем, Микита, Віталій, Андрій, Хома, Григорій, Ілля.

Завдання 6

Поставте словосполучення Оксана Анатоліївна, громадянин Забутько, пан майор, панна Наталя, друг Віктор, Дмитро Самійлович у форму, необхідну для звертання.

Завдання 7

Вставте, де потрібно, апостроф і м'який знак у слова.

Миш...як, міл...ярд, роз...ятрити, тушш...ю, студент...с...кий, на квіт...ці, т...мяно, пів...ясеня, В...яземський, ін...жир, з...їж..., ман...чжурс...кий.

Завдання 8

Вставте, де потрібно, пропущені літери в слова.

К...пр, к...т, д...агност...ка, Ніц...а, ан...отац...я, бул...а, Атлант...да, Апол...он, Афган...стан, шас...і, Ват...кан, Гава...ї.

Завдання 9

Перекладіть українською мовою усталені вирази.

Старший по возрасту, в установленном порядке, по служебным делам, по усмотрению, задолженность по процентам, приносить доход.

Завдання 10

Поставте слова у форму родового відмінка однини.

Донець, дуб, бакалавр, шедевр, коридор, верстат, алюміній, Іран, мед, міліметр.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Зубець Н. О. Коментар до нової редакції Українського правопису : навчальний посібник. Запоріжжя : ЗЦППКК , 2020. 23 с.
2. Зубков М. Г. Сучасна українська ділова мова : підручник. Харків : ВЦ «Весна», 2017. 386 с.
3. Українська мова за професійним спрямуванням : методичні рекомендації щодо використання нової редакції «Українського правопису» / уклад. Т. П. Кравченко, Н. Г. Шарата. Миколаїв, 2019. 18 с.
4. Шарата Н. Г., Кравченко Т. П. Українська мова за професійним спрямуванням : навчальний посібник. Миколаїв : МНАУ, 2020. 306 с.
5. Українська мова за професійним спрямуванням : методичні рекомендації для семінарських занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти ступеня «молодший бакалавр» за всіма спеціальностями / уклад. Т. П. Кравченко, Н. Г. Шарата. Миколаїв : МНАУ, 2021. 58 с.
6. Мозговий В. І. Ділова українська мова в державному управлінні. Частина 1. Загальний курс. Донецьк : Технопарк ДонДТУ "УНІТЕХ", 2005. 412 с.
7. Мозговий В. І., Вергазова Л. Г. Ділова українська мова в державному управлінні. Частина 2. Практичний курс. Донецьк : Технопарк ДонДТУ "УНІТЕХ", 2005. 158 с.
8. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови: навчальний посібник з алгоритмічними приписами для ВНЗ. 3-тє вид. доп. і перероб. Київ : Центр навчальної літератури, 2016. 426 с. (до 85-річчя від дня народження академіка НАН України В.М. Русанівського) .
9. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навчальний посібник. 2-ге вид. доп. і перероб. Київ : Центр навчальної літератури, 2016. 624 с. (до 25-річчя Незалежності України).
13. Плотницька І. М. Ділова українська мова : навчальний посібник. 2-ге вид., пероб. і доп. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. 256 с.
10. Рускуліс Л. В., Зайцева Т. А. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчальний посібник для студентів ВНЗ. Миколаїв : Іліон, 2014. 305 с.
11. Судук І. І. Українська мова за професійним спрямуванням : конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2019. 68 с.
12. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник (ВНЗ IV р. а.) / С. М. Луцак та ін. ; за ред. С. М. Луцак. Київ : Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2017. 360 с.
13. Українська мова за професійним спрямуванням : навч.-метод. посіб. для студентів 2-го курсу / упоряд. Т. М. Берест. Харків : Вид-во НУА, 2017. 124 с.
14. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчальний посібник-практикум / Г. Л. Вознюк та ін. 10-е видання, доповнене і виправлене. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2019. 308 с.
15. Український правопис : постанова Кабінету Міністрів України № 437 від 22 травня 2019 р. Харків : Право, 2019. 292 с.

Інформаційні ресурси

1. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua>.
2. Правопис. *ONLINE.UA*. URL: <https://pravopisanie.online.ua/ukr>.
3. Словники України online. URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua>.
4. Український правопис / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/ukrayinskij-pravopis-2019>.

Навчальне видання

**УКРАЇНСЬКА МОВА
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ**

Методичні рекомендації

Укладач: **Кравченко** Тетяна Пилипівна

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 5
Тираж 50 прим. Зам. № ____

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету.
54029, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.